27-S: una duríssima derrota per a les esquerres (amb l'excepció agredolça de la CUP)

Sergi Picazo

La lectura de les eleccions del 27-S que faran partits polítics i mitjans de comunicació, a Barcelona i a Madrid, serà en clau de plebiscit. Sí a la independència amb un 47,8% dels vots i no amb un 39,1%. Però aquesta no és l'única anàlisi possible. Una de les dades que no veureu en cap portada dels diaris d'avui és si les eleccions d'ahir les va guanyar l'esquerra o la dreta. El postindependentisme serà d'esquerres o de dretes? Liberal o socialdemòcrata? Capitalista o anticapitalista?

El futur Parlament, en el moment de major mobilització social i després d'una intensa crisi econòmica, **deixa només 61 diputats per a partits d'esquerres** (independentment del que fan o desfan les direccions dels partits): 22 per a ERC, 16 del PSC, 11 de Catalunya Sí que es Pot i 10 de la CUP, a més dels teòricament afins Raül Romeva i Lluís Llach. Un dels resultats més baixos de la història de les esquerres catalanes en plural. El resultat, per a les esquerres, en ple cicle de mobilitzacions i protestes socials, en la pitjor crisi econòmica des de la Segona Guerra Mundial, és bastant decebedor.

El **descens del PSC** des dels 50 diputats de Pasqual Maragall fins als 16 d'ara confirma que els socialistes són un partit en crisi i en risc d'implosió. Ara, però, 'només' perden quatre diputats. Qui havia d'agafar el relleu, la **Catalunya Sí que es Pot d'ICV-EUiA i Podem, es queda per sota de les expectatives** i, sobretot, dos escons per sota dels resultats de la candidatura de Joan Herrera i Dolors Camats del 2012. Iguala en nombre de vots, però l'augment de la participació els mata.

L'única excepció del drama de les esquerres va ser la **CUP**. Passa de 3 diputats el 2012 a 10 a partir d'ara. Multiplica per 2,6 els seus vots. Creix arreu. És un resultat, sens dubte, impressionant. Però insuficient. Cal dir que l'esquerra independentista és l'últim partit de les esquerres i queda, fins i tot, per sota del PP en vots i en percentatge.

Aquesta és **l'evolució històrica dels partits d'esquerres al Parlament.** Des del 1980 fins al 2015.

Objectivament, el nombre d'escons actuals per a l'esquerra queda molt lluny de les millors xifres històriques de les esquerres, el 1980 i al període 1999, 2003 i 2006. La línia negra de suma de votants d'esquerres compta els que van votar ahir els diputats d'ERC, Avancem i independents integrats a Junts pel Sí i els del PSC, de CSQEP i de la CUP. Les esquerres, sumant amb una voluntat àmplia els votants del PSC, d'ICV-EUiA, d'ERC i de la CUP, van arribar al seu **pitjor moment en les catalanes de 2010.** Justament després de set anys de Govern tripartit, justament després de l'Executiu de José Montilla. Tenien només 48 escons: el pitjor resultat de la història. A partir d'aleshores la seva situació va començar a pujar. En les **catalanes de 2012,** mentre els socialistes perdien vuit diputats, pujava l'esquerra a l'esquerra del PSC amb 17 diputats més de cop i volta: 21 diputats d'ERC (+11 escons), 13 d'ICV (+ 3 escons) i 3 de la CUP (+3). Les **eleccions europees de 2014** —amb victòria d'ERC inclosa i un 15% de vots per a ICV-EUiA i Podem— van confirmar la tendència a l'alça. I, finalment, les **eleccions municipals** del maig passat van marcar el punt culminant: amb la conquesta per a l'esquerra no-PSC de ciutats com Barcelona, Badalona,

Berga o Sabadell. Les expectatives del mes de juny passat eren que, per primera vegada, ERC o una candidatura d'estil Catalunya en Comú podria fer el 'sorpasso'. No ha estat així. El que és clar és que les esquerres a l'esquerra del PSC, malgrat el context de crisi econòmica i l'esclat de casos de corrupció a CiU i al PP, no han aconseguit el resultat que esperaven en aquest cicle electoral. **Per primer cop en la història de Catalunya, l'esquerra no serà ni Govern ni tan sols cap de l'oposició al Parlament**. Una anàlisi sensiblement diferent explica que el que ha passat aquest 2015 és que **el procés sobiranista ha virat definitivament cap a l'esquerra.** Tendència que ja havíem vist en les municipals i en les catalanes. L'any 2012: el suport al sobiranisme era de 74 diputats sumant CiU (amb una Unió forta), ERC i la CUP. I, en canvi, aquest 2015: el repartiment dins l'independentisme seria de 65 diputats per Junts pel Sí (incloent-hi uns 20 diputats d'ERC o propers) i 10 de la CUP. A més, el cap de llista de Junts pel Sí, la candidatura clarament guanyadora, és un dirigent polític de tradició d'esquerres com Romeva. Podem concloure que l'independentisme sí ha girat cap a l'esquerra.

La CUP a l'alça, CSQEP a la baixa

Sí, és veritat. Junts pel Sí no és CiU, el cap de llista és un exdirigent ecosocialista com Raül Romeva, de convergents purs n'han quedat una trentena i, en canvi, hi ha una vintena de diputats d'ERC. Però al final Junts pel Sí no és un artefacte ni de dretes ni d'esquerres: és una candidatura pel Sí a la Independència. Punt. Ho han repetit durant tota la campanya electoral. És cert, però, que el judici es fa complex perquè l'artefacte Junts pel Sí és molt complex.

Tanmateix **Artur Mas** —si la CUP no ho canvia— serà el president de la Generalitat els propers quatre anys —o 18 mesos, o el que duri la legislatura. El líder de Convergència Democràtica és un autèntic supervivent polític malgrat les retallades, els dubtes sobre el finançament del partit, les seus embargades i la trencadissa amb els seus socis històrics d'Unió.

Sí, és veritat. Catalunya Sí que es Pot salva els mobles, en un context d'alta polarització nacional, i al final va mantenir aproximadament el nombre de vots i d'escons que ha tingut ICV-EUiA en l'última dècada. Però queden lluny, molt lluny, de les expectatives que tenien en l'inici de campanya. Queden lluny, molt lluny, de les victòries obtingudes per les confluències d'esquerres a Barcelona o a Badalona en les municipals passades. L'experiment de **Podem** a Catalunya queda tocat i, de cara a les espanyoles, molt haurà de millorar si vol entrar al Congrés amb força. Podem, com abans el PSOE, necessita un bon resultat a Catalunya per plantar cara al PP.

"No hem aconseguit capgirar la polarització que ha dominat la campanya", va reconèixer anit Rabell. És veritat que la impossibilitat de colar el missatge social en una campanya marcada per l'agenda del procés ha dificultat la seva campanya. Però cal anar més enllà. Tothom sabia que les eleccions pivotarien sobre l'eix nacional. El discurs forçadament poc clar sobre la qüestió de la independència els ha castigat durament. Sorprèn perquè **el discurs teòric que han elaborat durant els últims anys formacions polítiques com ICV i EUiA i, fins i tot, el de Lluís Rabell precandidat sobre la qüestió nacional** havia estat sempre molt més treballat i profund —agradés o no— que el terreny fangós per on ha navegat CSQEP aquest mes de setembre. Per això encara sorprèn més que no hagin trobat el seu lloc. El baix nivell de coneixement del candidat, Lluís Rabell, tampoc no va ajudar després del carrussel de noms de caps de llista —Arcadi Oliveres, entre d'altres— que van sortir al juliol.

I, sí, és veritat, la CUP, amb un discurs nítidament d'esquerra anticapitalista, és l'única que puja amb força marcant una tendència a l'alça extraordinària. El discurs de David Fernàndez al Parlament es multiplicarà amb una polifonia de veus alternatives com Antonio Baños, Anna Gabriel o Josep Manuel Busqueta. La CUP arriba a ser quarta força a la ciutat de Barcelona i a les

demarcacions de Girona i de Lleida i cinquena a Tarragona per damunt de Catalunya Sí que es Pot. A la ciutat de Barcelona, la CUP ha obtingut el 10%, fins i tot amb 2.200 vots més que la candidatura liderada per Lluís Rabell, expresident de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona. L'esquerra independentista ha quedat segona força en 13 comarques de Catalunya: les comarques amb més percentatge de vots cupaires són el Priorat (13,1%) i el Moianès (12,3%). I en vuit comarques més ha estat tercera força, com per exemple, al Gironès (9,7%).

Hi ha un lleuger ascens d'aquesta esquerra alternativa. ICV-EUiA i la CUP tenien fins ara 16 diputats (13+3). Ara el global augmenta a 21 escons bàsicament pel creixement de l'esquerra 'indepe'. La CUP puja de 3 a 10 i CSQEP baixa de 13 a 11. Però la tendència és: **una CUP creixent exponencialment i una barreja d'ICV-EUiA-Podem a la baixa**. Una lectura, en la línia de les tesis de Pau Llonch, Josep Manuel Busqueta i Ivan Gordillo en aquest article publicat a CRÍTIC és que l'esquerra socialdemòcrata s'estimba i, en canvi, creix l'esquerra anticapitalista i de ruptura nacional.

En definitiva, els votants d'esquerres a Catalunya s'han fet complexos:

1. Viren a poc a poc —formiguetes— cap a l'esquerra radical de la CUP i un discurs de recuperació de les sobiranies.

2. S'esfumen cap a Ciutadans.

3. Es difuminen a Junts pel Sí.

Dany col·lateral: la unitat de les esquerres perduda. La unitat de les esquerres, de la qual tant s'ha parlat des del 2010, ha estat impossible. Fins i tot el Procés Constituent d'**Arcadi Oliveres i Teresa Forcades**, que va néixer per reclamar la unitat, pot acabar trencant-se. Només s'hi han albirat algunes excepcions, importants i simbòliques, com els governs municipals de Barcelona i de Badalona. Després de les tensions d'aquestes últimes setmanes entre dirigents de Podem, d'ICV, d'EUiA i de la CUP serà difícil recompondre qualsevol intent d'unitat a l'esquerra d'ERC i del PSC. L'esquerra, eternament dividida, avui ho està encara més. L'afer de **Manuel Delgado** és el símbol perfecte de l'esbroncada interna.

El 'cinturó roig' és taronja

Tots parlen de classes populars. Junts pel Sí, ERC, la CUP… però també Pablo Iglesias, de Podem, o Lluís Rabell, de CSQEP. Una de les claus de les eleccions era saber si el vot de la classe treballadora, precària, a l'atur, marginada, que ha estat històricament desmobilitzada, anava o no anava votar. Més enllà dels cognoms. Les 'ciutats invisibles' que tan bé ha retratat el periodista i historiador **Marc Andreu a la sèrie de reportatges publicada a 'L'Avenç'** han sortit a votar. El 'Señor Antonio', veí de la Ciudad Satélite i que votava el PSUC fins que se'n va anar cap casa a mitjan anys noranta, retratat pel periodista **Jordi Évole a 'El Periódico'**, va tornar a votar després d'una crisi social i econòmica brutal. Però què ha votat? La classe obrera catalana ha sortit a votar en massa Junts pel Sí? No ho sembla. Els resultats de Junts pel Sí al cinturó industrial que va des del Baix Llobregat fins a Santa Coloma són lamentables. S'ha quedat amb Pablo Iglesias i el discurs social de Catalunya Sí que es Pot? Potser en part, però no massivament. CSQEP perd pistonada respecte a les confluències d'esquerres en les municipals. Ha apostat per la radicalitat de la CUP d'Antonio Baños? L'esquerra 'indepe' creix al cinturó, però no tant com ho fa a les comarques de Girona o de l'interior.

Així doncs, la sensació és que **bona part d'aquest votant de classe obrera ha anat a parar a Ciutadans**. La polarització del procés sobiranista, ofegant el debat social esquerra-dreta, té com a

cara B l'èxit de Ciutadans. Segona força política, 716.000 vots i 25 diputats. Més que els que mai havia aconseguit el PP. El partit d'Albert Rivera i Inés Arrimadas és el primer partit en ciutats com **l'Hospitalet de Llobregat, Sant Boi, el Prat, Viladecans, Rubí, Sant Adrià de Besòs o al districte de Nou Barris** i el segon classificat a Cornellà, Sabadell, Terrassa, Tarragona i Reus.

El procés ja és una revolució?

El politòleg i activista madrileny Ramón Cotarelo renyava una part de l'esquerra no independentista i, de retruc, l'esquerra espanyola: que no veieu que el procés ja és una revolució?

> ¿Es o no una revolución? Y vosotros, izquierdistas ¿por qué no la apoyáis? pic.twitter.com/UTMQbH2DOp
>
> — Ramón Cotarelo (@ramoncotarelo) September 11, 2015

El teòric de la comunicació i exconseller de Cultura **Joan Manuel Tresserras**, en una entrevista publicada a CRÍTIC aquest setembre, reivindica que la independència de Catalunya donaria peu a una revolució i és la gran oportunitat per a la transformació social a Catalunya. **"Catalunya Sí que es Pot té al davant la revolució i no la sap reconèixer!"**, denunciava. L'exconseller de Cultura i dirigent d'ERC defensava que "el desacomplexament del catalanisme sobiranista és la presa de consciència del gruix de les classes mitjanes i populars, treballadores, que entenen que tenen capacitat de ser la nova força hegemònica que, amb els seus valors, vertebrarà el sistema de poder del futur a Catalunya. En termes gramscians, el canvi d'hegemonia és la revolució. Hi ha una part de la gent que ha dit que es movia per fer possible la revolució que, en el moment que es dóna el canvi d'hegemonia, no l'han reconeguda! I no només no la reconeixen, sinó que no són capaços de posar-se al cantó favorable per tirar-la endavant!". Sí, és veritat. Els professors Cotarelo i Tresserras tenen raó. Però tot el debat sobre el procés es produeix enmig d'una crisi social i econòmica brutal. Avui dilluns, la PAH ha tornat a haver d'aturar desnonaments a Nou Barris.

> Desahucio PARADO ¡Jorge se queda en su casa! #SiSePuede pic.twitter.com/fBRyHIZ2c8
>
> — PAH Barcelona (@PAH_BCN) September 28, 2015

Independència en un país trinxat. Algú haurà de donar resposta a la Catalunya que es mira aquests dies al **mirall del #27-S**:

— 501.000 aturats

— 124.000 llars sense cap ingrés

— 233.000 llars amb tots els adults a l'atur

— Retallades milionàries en la despesa de Salut i d'Educació

— Privatitzacions d'empreses públiques com Aigües Ter-Llobregat, els Túnels del Cadí o edificis públics de la Generalitat.

I la resposta la donarà **un Govern de Junts pel Sí, i no un Govern de l'esquerra independentista (ni d'ERC ni de la CUP)**.

Diguin el que diguin avui les portades dels diaris, des d"El Punt Avui' fins a 'La Razón', una majoria dels catalans que va anar ahir a votar ho va fer pensant en múltiples factors, eixos, coordenades. Aquests catalans, que no són pocs, creuen que hi ha moltes coses en joc aquest 27-S. No era un simple referèndum de sí o no. La gent és complexa. El vot, per tant, és complex. En el darrer baròmetre del CEO, a la pregunta: **"Què creu que té més importància a l'hora de decidir el seu vot en les properes eleccions al Parlament de Catalunya?"**, un 58,9% dels enquestats responia "les propostes de cada partit per donar resposta a la crisi econòmica" i tan sols un 21,1% assegurava votar en funció de "la posició de cada partit en la relació entre Espanya i Catalunya".

Qui té l'hegemonia del procés ara?

Qui tindrà l'hegemonia del procés cap a la independència? **Qui fabricarà els consensos del futur procés constituent?** Qui tindrà més força per redactar els articles de la Constitució? El centredreta? Una visió liberal de l'economia? L'esquerra? L'extrema esquerra de la CUP?

Seguirà sent Mas president de Catalunya? O hi haurà sorpreses? **Donarà suport la CUP a un Govern de Junts pel Sí**? El factor Mas president no és menor.

Algú dirà que tota aquesta reflexió ja no val per a res perquè esquerra i dreta són conceptes superats. Fins i tot ho vénen a dir els dirigents de Podem Pablo Iglesias i Íñigo Errejón amb allò del poder "no té por de l'esquerra, té por de la gent". Ja m'ho sé, ja m'ho sé. Però… jo reitero la pregunta: **serà la dreta o serà l'esquerra la que tindrà l'hegemonia del procés cap a la construcció d'un nou Estat?**

Tenir l'hegemonia no vol dir tenir la presidència del Govern, ni tenir superioritat de força. És quelcom més.

L'historiador **Xavier Domènech, en el seu llibre 'Hegemonies',** ho explica de manera clara: "L'hegemonia és una mica més complexa que el domini sobre les idees, o la producció d'una sèrie d'accions per tenir la supremacia ideològica i política". Tota hegemonia es basa, segons ell, en una aliança de classes, en un pacte de classes, on una d'elles posseeix la supremacia fins a tal punt que aconsegueix convertir el seu projecte de classe en un projecte que és percebut ja no com de classe, sinó com el comú de totes elles i d'elles a la societat en general. "L'hegemonia és tant consens com conflicte i redefinició constant dels seus significats i pràctiques, però aquest conflicte es dóna dins de l'hegemonia. L'hegemonia, un cop articulada, no és una part enfrontada, és el tot majoritari i dominant", diu.

Per tant, tindrà l'hegemonia l'actor social que sàpiga atraure els altres. Els poderosos, en termes gramscians, han aconseguit sempre el consentiment dels governats no solament per la força, no solament per un mer exercici de la coacció, sinó gràcies al convenciment i a la seducció.

La batalla pel "sentit comú d'època", segons explica el doctor en ciència política i avui estrateg de Podem, Iñigo Errejón, "serà una batalla política, cultural i intel·lectual cabdal per poder realitzar un canvi polític en qualsevol societat". No obstant això, l'Errejón professor reconeix que "l'hegemonia tracta de la construcció de legitimitat per afavorir un ordre econòmic i polític determinat". Guanyar l'hegemonia, segons ell, és la clau per a un futur canvi en les relacions econòmiques i socials. **Qui**

construeix el sentit comú avui a Catalunya?

Apunt final (a desenvolupar)

Partint de la hipòtesi que ni des de dins amb ERC ni des de fora amb el PSC ni CSQEP ni la CUP i que el cap de l'oposició al Parlament és ara Ciutadans, **l'únic contrapoder d'esquerres a l'hegemonia liberal a Junts pel Sí serà el Govern de la ciutat de Barcelona amb Ada Colau** al capdavant.